

N:o 60.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1909, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Genom en den 16 april 1909 dagtecknad proposition n:o 197, hvilken af båda kamrarna hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884.

Härigenom förordnas, att 25 § i förordningen angående patent den 16 maj 1884 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gör motsvarande medgifvande, äger Konungen förordna:

1) att, om någon här i riket sökt patent å en uppfinning före utgången af viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst tolf månader från det han i den främmande staten sökte skydd för samma uppfinning eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet där kungjorde, att sådant skydd meddelats, då må den här i riket gjorda ansökningen i förhållande till andra ansökningar

äfvensom med hänsyn till sådant hinder emot patents meddelande, som i 3 § omförmäles, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten;

2) att, om undersåte i den främmande staten eller någon, som där är bosatt eller äger ett verkligt och icke pro forma drifvet industri- eller handelsetablissemang, åtnjuter skydd för uppfinning såväl här i riket som i den främmande staten, uppfinningens utöfning i den senare skall, så vidt angår påföljd för underlåtenhet att här utöfva uppfinningen, så anses, som hade utöfningen ägt rum här i riket.

*Utskottets
yttrande.*

Till grund för ifrågavarande lagförslag ligger ett af särskilda kommitterade för revision af gällande lagstiftning rörande patent m. m. till Kungl. Maj:t afgifvet underdånigt betänkande med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 § i gällande förordning angående patent.

I betänkandet anföres bland annat följande:

Till förhindrande däraf, att patentskydd åtnjöttes för uppfinningar, som ej komme till en för samhället nyttig utöfning, och särskildt att för den inhemska industrien omöjliggjordes att begagna sig af patenterade uppfinningar, under det att desamma tillgodogjordes inom industrien i främmande land, förekomme i de flesta patentlagstiftningar stadganden om skyldighet för vederbörande patenthafvare att utöfva sin patenterade uppfinning inom riket eller s. k. utöfningstvång.

I den för Tyska riket gällande patentlag funnes i detta hänseende föreskrifvet, att ett patent efter förloppet af tre år från den dag, då kungörande skett om patentets meddelande, kunde återtagas, om patenthafvaren underlåte att i tillbörlig omfattning bringa uppfinningen till utöfning inom landet eller åtminstone göra allt, som erfordrades för att betrygga en sådan utöfning.

Liknande stadganden återfunnes äfven i flertalet andra främmande stater, såsom Österrike, Schweiz, Frankrike, Belgien och Danmark samt i viss mån äfven Norge.

I England, där ända till år 1902 utöfningstvång med risk af patentets förlust icke förefunnits, hade under de senare åren väsentligen skärpta lagbestämmelser i förevarande afseende genomförts. Sålunda föreskrefve den nya engelska patentlagen af den 28 augusti 1907 bland annat följande: Sedan fyra år af patenttiden förflutit, ägde en hvar hos chefen för patentmyndigheten yrka patentets återkallande, därest

uppfinnningen uteslutande eller hufvudsakligen utöfvades utomlands. Visade icke patenthafvaren giltiga skäl, hvarför uppfinnningen ej i tillbörlig omfattning utöfvades inom landet, hade chefen för patentmyndigheten att besluta patentets återkallande antingen omedelbart eller också efter förloppet af viss, för hvarje fall bestämd tid, därest icke inom denna tid styrktes, att uppfinnningen i tillbörlig omfattning utöfvades inom landet. Den sålunda bestämda tiden kunde emellertid utsträckas, om patenthafvaren visade giltiga skäl, hvarför uppfinnningen icke inom samma tid bragts till sådan utöfning.

Det enda af de stora kulturländerna, hvars lagstiftning ej innehölle någon bestämmelse om utöfningstvång, vore Amerikas Förenta Stater.

■ Hvad Sverige beträffade, hade vår gällande patentförordnings 15 § enligt dess ursprungliga lydelse innehållit ett stadgande, väsentligen öfverensstämmande med det i tyska patentlagen förekommande. Emellertid hade nämnda paragraf sedermera, nämligen genom lagen den 9 maj 1902, undergått ändring och innehölle numera den bestämmelsen, att, därest, sedan tre år förflutit från det att patent beviljades, den patenterade uppfinnningen ej inom riket utöfvades i ett mot förhållandena därstädes väsentligen svarande omfång, den, som ville erhålla tillstånd att utan hinder af patentet utöfva uppfinnningen, därom ägde emot patenthafvaren föra talan vid domstol, som, i händelse sådan talan funnes grundad, efter ty skäligt pröfvades föreskrefve, under hvilka inskränkningar och villkor samt mot hvilken ersättning uppfinnningen finge af käranden utöfvas.

Såsom af det anförda framginge, vore de i utlandet förekommande formerna af utöfningstvång strängare än hos oss. Emellertid hade sedan lång tid tillbaka inom olika länder försports en stark rörelse för utöfningstvångets afskaffande eller mildrande, och hade därvid framhållits, hurusom utöfningstvånget, åtminstone i dess strängare former, vore såväl för den inhemska industrien obehöfligt som äfven ofta mot uppfinnarne obilligt. En följd af sträfvandena i denna riktning vore den ofvan anmärkta ändringen i den svenska patentförordningens 15 §, hvarjämte i afgifvet förslag till ny patentlag för Norge det i nu gällande norska patentlag förekommande stadgandet, att bristande utöfning kunde medföra patentets förlust, utbyttis mot ett stadgande af samma innebörd som det i den svenska lagstiftningen år 1902 införda. Någon mera betydande tillslutning från de lagstiftande myndigheternas sida hade dock ifrågavarande rörelse hittills icke vunnit inom respektive stater, och, så länge en sådan tillslutning ännu uteblefve, vore det med

hänsyn till utöfningstvångsbestämmelsernas internationella betydelse icke så mycket att undra på, att de enskilda staterna hyste betänkligheter mot att tillmötesgå de uttalade önskingarna. Oaktadt den uppfattningen mer och mer allmänt trängde sig igenom, att utöfningstvångets bibehållande inverkade hämmande på patentväsendets sunda och tidsenliga utveckling, hade den betänksamhet mot detsamma borttagande, som inom åtskilliga af Europas industristater gjort sig gällande, vållat, att frågan numera kommit i ett synnerligen ogynnsamt läge. Denna betänksamhet hade sålunda varit den direkta anledningen därtill, att, såsom redan nämnts, i den engelska lagstiftningen nyligen införts ett, särskildt mot främmande patenthafvare riktadt stadgande om utöfningstvång. Den omedelbara följden af den förändrade engelska lagstiftningen hade åter blifvit, att jämväl i Amerikas Förenta Stater fråga uppstått därom, att i patentlagen införa en bestämmelse af hufvudsakligen samma innehåll som den nyssnämnda i England antagna.

Om af dessa tecken att döma lösningen af frågan om borttagande eller mildrande genom allmän internationell öfverenskommelse af utöfningstvånget måste antagas vara på obestämd tid uppskjuten, hade å andra sidan sträfvandena att mildra följderna af bristande utöfning vunnit erkännande uti åtskilliga separataftal olika stater emellan. Sålunda hade under år 1892 mellan Tyska riket och Italien ingåtts en öfverenskommelse af innehåll bland annat, att de menliga rättsföljder, som enligt de fördragsslutande staternas lagstiftningar inträdde, om en uppfinning, ett mönster eller en modell ej inom bestämd tid utövades eller efterbildades, äfven därigenom skulle vara uteslutna, att utöfningen eller efterbildningen skedde inom den andra statens område. Ett aftal af enahanda innebörd hade samma år träffats jämväl mellan Tyska riket och Schweiz. Vidare hade under år 1908 mellan Amerikas Förenta Stater och Schweiz afslutats en öfverenskommelse, enligt hvilken schweiziska patenthafvare icke kunde på grund af underlåten utöfning förklaras förlustiga sina i Förenta Staterna erhållna patent samt å andra sidan den schweiziska patentlagens stadgande om skyldighet att inom Schweiz utöfva där patenterad uppfinning vore i förhållande till Förenta Staterna i den mån otillämplig, att uppfinningens utövande i Förenta Staterna vore likställd med dess utöfning i Schweiz.

Innan 25 § i vår gällande patentförordning år 1902 erhöi sin nuvarande lydelse, hade paragrafen innehållit förutom annat den bestämmelsen, att med afseende å uppfinning, skyddad i stat, som för här i riket patenterad uppfinning gjorde motsvarande medgifvande, Konungen

ägde förordna, att, om undersåte i den främmande staten eller någon, som inom densamma hade sin bostad eller sitt förnämsta etablissement, här i riket erhållit patent å en i den främmande staten skyddad uppfinning, skulle, så länge uppfinningen där skyddades, patenthafvarens underlåtenhet att utöfva uppfinningen icke medföra patentets förlust. Nämnda stadgande hade af skäl, som riksdagshandlingarna för åren 1897 och 1898 närmare utvisade, sistnämnda år införts i vår lagstiftning, men år 1902 ur förordningen uteslutits i sammanhang med utöfningstvångets mildrande, därvid föredragande departementschefen åberopat, att stadgandet uppenbarligen vore öfverflödigt, då såsom allmän påföljd för försummelse att utöfva patenterad uppfinning stadgades licenstvång i stället för patentets förverkande. Uppenbart vore ju också, att efter den i 15 § vidtagna ändringen ifrågavarande bestämmelse icke kunnat oförändrad kvarstå. Däremot förmenade kommittén, att afgjordt öfvervägande skäl talade för stadgandets återinförande i den form, kommittén tillåtit sig föreslå. Enligt kommitténs åsikt torde nämligen de olägenheter och kostnader, som tillskyndades svenska uppfinnare genom tvånget att i främmande stater utöfva sina där patenterade uppfinningar, vida öfvergå de olägenheter för samhället, som till äfventyrs kunde uppkomma därigenom, att af utlänningar här patenterade uppfinningar ej komme till utöfning inom landet.

Enligt hvad kommitténs ordförande vid besök i Berlin under hand inhämtat, torde det från Tyska rikets sida ej möta hinder för afslutande mellan Sverige och nämnda land af en sådan öfverenskommelse, som i förslaget åsyftades, oaktadt utöfningstvånget i Tyskland vore vida strängare än hos oss. Fastmera torde Tyskland, som nyligen trädt i underhandling med Amerikas Förenta Stater om träffande af ett dylikt aftal, gärna se, att en framställning i detta hänseende gjordes från Sverige. Då svenska uppfinnare i högst betydande antal hade sina uppfinningar patenterade i Tyskland, vore uppenbart, att ett sådant aftals ingående med sagda stat vore af särskild vikt. Jämväl med andra utländska makter, såsom Amerikas Förenta Stater, Italien, Schweiz, Norge och Danmark, torde underhandlingar i detta syfte med utsikt till framgång kunna öppnas. Huruvida detsamma gällde äfven i fråga om England, tilltrorde sig kommittén däremot icke att afgöra. För motsatsen talade den omständigheten, att från Tyskland och Amerikas Förenta Stater gjorda framställningar i denna riktning af England afböjts. Möjligt vore emellertid, att detta haft sin grund i särskilda förhållanden, som ej förelåge beträffande Sverige. Till äfventyrs hade

den omständigheten inverkat, att berörda framställningar gjorts, innan verkningarna af den engelska patentlagens ofvannämnda stadganden i ämnet ännu hunnit att med stöd af den praktiska erfarenheten bedömas.

Vid den internationella föreningens till skydd för den industriella äganderätten kongress i Stockholm år 1908 hade i förevarande fråga antagits en resolution, däri föreningen ånyo uttalat sitt gillande af den redan vid föreningens kongress i Berlin år 1904 fastslagna principen, att underlåtenhet att utöfva patenterad uppfinning icke borde medföra patentets förlust utan allenast upplåtande af tvångslicenser, samt dels inbjudit de till den internationella unionen till skydd för den industriella äganderätten, den s. k. patentunionen, hörande stater, som redan nu kunde i sina lagstiftningar tillämpa denna princip, att för densammas förverkligande bilda en särskild trängre union, dels ock oberoende af detta förslag förordadt, att staterna sins emellan träffade sådana separatöfverenskommelser som den mellan Tyska riket och Italien afslutade. Antagligen komme föreningens nämnda uttalande och förslag att upptagas till behandling å den konferens, som på grund af art. 14 uti den i Paris den 20 mars 1883 afslutade konventionen om internationellt skydd för den industriella äganderätten komme att härnäst hållas mellan delegerade från de till patentunionen hörande stater. I betraktande häraf och då enligt kommitténs förmenande det i hvarje fall vore af vikt, att den föreslagna lagändringen snarast möjligt komme till stånd, särskildt som, enligt hvad redan nämnts, det ifrågasatts, att jämväl i Förenta Staternas patentlagstiftning införa ett stadgande om utöfningstvång, hvars menliga verkningar för svenska innehafvare af patent i Förenta Staterna skulle kunna genom en öfverenskommelse liknande den schweizisk-amerikanska förebyggas, samt den möjligheten icke vore utesluten, att genom ett dröjsmål utsikterna för oss att få dylika aftal till stånd med främmande stater skulle komma att minskas, hade kommittén ansett sig böra redan nu framlägga sitt ifrågavarande förslag.

Rörande dettas affattning ansåge sig kommittén till förekommande af missförstånd böra framhålla, att kommittén funnit sig sakna anledning att för närvarande ingå i pröfning däraf, huruvida det i 25 § enligt dess nuvarande lydelse upptagna stadgande kräfde ändring eller icke, i följd hvaraf berörda stadgande oförändradt intagits i förslaget.

De i paragrafen, sådan densamma lydte enligt lagen den 27 maj 1898, förekommande orden »har sin bostad eller sitt förnämsta etablisement» hade, hufvudsakligen med hänsyn till den lydelse, art. 3 i

pariserkonventionen erhållit genom den å konferensen i Bryssel den 14 december 1900 formulerade och sedermera af unionsstaterna antagna tilläggsakt till samma konvention, i förslaget utbytt mot orden »är bosatt eller äger ett verkligt och icke pro forma drifvet industri- eller handelsetablissemant».

Slutligen tilläte sig kommittén framhålla, att kommittén vid affattandet af sitt förslag sökt gifva detsamma en sådan lydelse, att, äfven om patentförordningens nuvarande stadgande om utöfningstvång framdeles skulle, med hänsyn till främmande staters lagbestämmelser i ämnet, komma att skärpas, de aftal, som Kungl. Maj:t med stöd af det nu föreslagna stadgandet i 25 § kunde hafva ingått, fortfarande skulle kunna äga bestånd.

I infordradt underdånigt utlåtande öfver kommitterades förslag har *patent- och registreringsverket* tillstyrkt detsamma.

Föredragande *departementschefen* framhåller till det vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet, att af hvad kommittén samt patent- och registreringsverket anfört han funne det framgå, att en lagändring i den angifna riktningen vore synnerligen önskvärd, och att med densammas genomförande ej borde anstå, till dess nu pågående revision af förordningen angående patent i dess helhet hunnit afslutas.

Mot ett stadgande af ifrågavarande innebörd hafva visserligen, fortsätter departementschefen, betänkligheter uttalats såväl vid genomförandet af ofvannämnda år 1898 vidtagna ändring i 25 § patentförordningen som äfven dessförinnan vid behandlingen i Riksdagen af den år 1897 väckta motion, som föranledt sagda ändring. Härvid framhölls nämligen, hurusom, under förutsättning att den i svenska patentlagstiftningen då förekommande formen af utöfningstvång, såsom ifrågasatt vore, komme att mera eller mindre fullständigt utbytas mot licenstvång och svenska patenthafvare således i framtiden icke för den svenska patenträttens bibehållande vore underkastade utöfningstvång, det uppenbarligen ej vore lämpligt, om dessa patenthafvare för att tillgodonjuta förmånen af befrielse från utöfningstvång inom en främmande stat skulle vara nödsakade att här i riket utöfva de patenterade uppfinningarna. Icke heller borde, om tillämpningen af licenstvång komme att uteslutas därigenom, att patenthafvaren själf inom Sverige utöfvade uppfinningen, utöfning inom en främmande stat äga samma verkan i detta hänseende.

De sålunda uttalade betänkligheterna har departementschefen emellertid icke ansett vara af afgörande betydelse. Därest ej från Sveriges sida medgäfvos frihet från licenstvånget till förmån för utländska patenthafvare, syntes det nämligen icke vara att förvänta, att främmande stater skulle medgifva svenska patenthafvare befrielse från där lagstadgadt utöfningstvång.

Utskottet har vid granskning af lagförslaget icke funnit anledning att emot detsamma framställa någon anmärkning.

Utskottet hemställer därför,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 maj 1909.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.